

θερμή ἀγάπῃ εἶνε πάντοτε ἡ μόνη, ἀλλὰ πολύτιμος ἀμοιβή, ἐνισχύουσα αὐτὸν ἐν τῇ ἐκπληρώσει τοῦ καθήκοντος, καὶ πληροῦσα θάρρους καὶ παραμυθίας τὴν καρδίαν του.

Διορισθεὶς τῷ 1875 ἑκτακτος καθηγητῆς τῆς ἀστοκλινικῆς καὶ τῆς εἰδικῆς νοσολογίας καὶ τῷ 1879 ὑποδιευθυντῆς τῆς ἀστοκλινικῆς, προεβιβάσθη τῷ 1880 εἰς τακτικὸν καθηγητήν. Τρανότατον δεῖγμα τῆς ἐπ' αὐτὸν πεποιθήσεως ἀπάντων τῶν συναδέλφων του εἶνε ἡ ἐκλογή του ὡς πρυτάνεως. Διὰ φήφων 44 ἐπὶ 50 ψηφοφορησάντων καθηγητῶν, διὰ παμφηφίας σχεδόν, ἐξελέγη καὶ ἐνεκρίθη ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως ὡς πρύτανις τοῦ Πανεπιστημίου κατὰ τὸ Ἀκαδημαϊκὸν ἔτος 1886—1887. Ὁ δὲ Καραμήτσας ἐδικαίωσε πληρέστατα τὰς προσδοκίας τῶν ἐκλογέων του, διότι ἀμφιβάλλομεν ἂν ἔχῃσι πρὸς ἐπίδειξιν τὰ χρονικὰ τοῦ ἡμετέρου Πανεπιστημίου πρυτανεῖαν γονιμωτέραν ταύτης ὑπὸ πᾶσαν ἐποψίν. Πρῶτος ὁ Καραμήτσας ἐμερίμνησε σπουδαίως περὶ τοῦ θεσμοῦ τῆς ὑφηγεσίας, ὅστις δεόντως ἀναδιοργανούμενος πολλὰς καὶ μεγάλας συνεπειὰς δύναται νὰ ἔχῃ ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ Πανεπιστημίου. Διὰ τῆς ἀκαμάτου δραστηριότητός του κατώρθωσε νὰ ἐορτάσῃ καὶ τὸ Πανεπιστήμιον σεμνῶς καὶ λαμπρῶς τὴν ἐνηλικίωσιν τοῦ Διαδόχου, ἐκποδὼν ποιούμενος τὰ παντοῖα προσκόμματα, ἃ παρενέβαλλον οἱ ἄνθρωποι τοῦ σκότους καὶ τῶν αἰωνίων ταραχῶν. Εὐδαίμων δὲ τῇ ἀληθείᾳ ὡς καὶ εὐτυχής, ὅτι ἐπὶ τῆς πρυτανείας του ἐτετέλεσθησαν αἱ ἐορταὶ τῆς πεντηκονταετηρίδος τοῦ Πανεπιστημίου, ἃς μετὰ δεξιότητος οὐ τῆς τυχύος διηύθυνε καὶ πρεπόντως ἐκόσμησεν, ἐκφωνῶν ἐνώπιον εὐγενοῦς ὁμηγύρεως τὸν Παν-

γυρικόν, καὶ στενότατα συνδέσας τὸ ὄνομά του μετὰ τοῦ Πανεπιστημίου!

Δὲν πρέπει νὰ παραλείψωμεν, ὅτι ὁ κ. Καραμήτσας ὑπῆρξεν εἰς ἐκ τῶν πρώτων τῶν συλλαβόντων τὴν εὐτυχὴν ἰδέαν περὶ προσκλήσεως „Συνεδρίων τῶν Ἑλλήνων Ἱατρῶν“, ἐξ οὗ πολλὰ δικαίως προσδοκᾷ ἡ ἐν Ἑλλάδι ἱατρικὴ ἐπιστήμη, καὶ εὐκταῖον θὰ ἦτο, ἂν καὶ αἱ ἄλλαι σχολαὶ μιμηθῶσι ταύτην. Καὶ ἐν ταῖς δυσὶ Συνόδοις πρωτοτύπους πραγματείας ἀνεκοίνωσεν ὁ κ. Καραμήτσας εἰς τὸ Συνέδριον.

Καὶ συγγράμματα καὶ διατριβάς εἰς μέγα πλῆθος ἐξέδωκεν ὁ Καραμήτσας, ὧν λίαν ὀνομαστὴ καὶ ὑπὸ Εὐρωπαϊῶν (Corre, Roux καὶ ἄλλων) εὐφήμως μνημονευομένη εἶνε ἡ „περὶ ἐλῶδους αἰμοσφαινουρικοῦ πυρετοῦ“ πραγματεία του. Τὰ συγγράμματά του διακρίνονται διὰ τὴν ἐπιμελελήμενην καὶ καθαρὰν γλῶσσαν, περὶ τὴν ὁποίαν ὁ Καραμήτσας ἰδιαίτως φαίνεται καταβαλὼν προσοχήν. Καὶ εἶνε δίκαιον νὰ προσθέσωμεν, ὅτι ἐξαιρέτως εὐγενὲς καὶ ὠφέλιμον ἔργον ὑπὲρ τῆς ἱατρικῆς φιλολογίας πράττει ὁ ἀνὴρ, προσπαθὼν νὰ πλουτίσῃ τὴν ἱατρικὴν ἐπιστήμην δι' ὄρων ἀρχαίων, καταλλήλως ἐκ τῶν συγγραμμάτων τῶν ἀρχαίων ἱατρῶν εἰλημμένων.

Μετὰ τριετίαν ὅλην ἐπανεῖδομεν μετὰ μεγάλης χαρᾶς πρὸ ὀλίγων μηνῶν τὸν κ. Καραμήτσαν ἐνταῦθα, ἐπισκεπτόμενον χάριν ἐπιστημονικῶν σκοπῶν τὴν Εὐρώπην, καὶ διήλθον μετ' αὐτοῦ εὐφροσύνους τινὰς ἡμέρας ἐν τῇ ποθητῇ Γερμανίᾳ, ἐν ἣ πρὸ πολλῶν ἐτῶν ἔζησε τὸν καλὸν σπουδαστικὸν βίον, ὅπως σήμερον ἡμεῖς. * *

Η ΠΙΣΤΙΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΜΑΓΕΙΑΝ.

ΠΑΡΕΝΝΟΗΣΙΣ ΦΥΣΙΚΩΝ ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ.

Μία τῶν οὐσιωδεστάτων ἰδεῶν, ἐφ' ὧν βασιίζεται καὶ ἐδραιούται ἡ τάξις τῆς σημερινῆς καὶ ἐν γένει πάσης κοινωνίας, εἶναι ἡ ἰδέα τῆς ἀμοιβῆς καὶ τιμωρίας, ἣτις προϋποθέτει τὴν ὑπαρξίν ἐλευθέρως βουλήσεως· διότι πῶς θὰ ἠδύνατο ἄνθρωπος, ὅστις εἰς τὰς ἀποφάσεις του δὲν εἶνε ἐλεύθερος, νὰ ἦνε ὑπεύθυνος διὰ τὰς πράξεις του; καὶ πῶς θὰ ἠδύνατό τις ν' ἀπαιτήσῃ ἀνταμοιβὴν δι' ἀγαθὴν τινα πράξιν, ἣτις δὲν εἶνε ἀπόρροια τῆς ἐλευθέρως αὐτοῦ θελήσεως; Τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακὸν εἶναι ἰδέαι, αἵτινες ἄνευ ἐλευθερίας τῆς ἀνθρωπίνης θελήσεως οὐδεμίαν νοητὴν ὑπόστασιν δύναται νὰ ἔχῃσιν, ἡ δὲ ἀμοιβή καὶ ἡ τιμωρία θὰ ἦσαν ἀδικαιολόγητοι ἄνευ τῆς ἐλευθερίας ἐκείνης τῶν ἀνθρωπίνων πράξεων καὶ ἀποφάσεων.

Ἡ ἐλευθερία τῆς βουλήσεως πολλάκις πολλαχῶς ὑπὸ πολλῶν ἡμιφισθητήθῃ, καὶ πράγματι διάφοροι περιστάσεις φαίνονται ὑποστηρίζουσαι τὴν περὶ τῆς υπάρξεως αὐτῆς ἀμφιβολίαν. Δὲν βλέπομεν ὅτι, ὅταν εἰς τὸν ἐγκέφαλον ἡμῶν ἐλλίπη ἐπὶ μίαν στιγμὴν τὸ ὄξυγόνον, ἀρκεῖ νὰ εἰσαχθῇ πρὸς αὐτὸν ἐλάχιστον μόνιον οἶνοπνεύματος ἢ αἰθέρος, ὅπως ἀρχίσωμεν ἀμέσως νὰ πράττωμεν καὶ νὰ λέγωμεν τὰς μεγαλητέρας ἀνοησίας; Καὶ ἐν τῇ κανονικῇ ἡμῶν πολλάκις καταστάσει περιορίζεται ἡ ἐλευθερία τῆς ἡμετέρας βουλήσεως διὰ διαφόρων ἐξωτερικῶν περιστάσεων. Τὸ μικρὸν παιδίον μορφοῦται διὰ τοῦ παραδείγματος τῶν περικυκλούντων αὐτὸ προσώπων· καὶ οἱ ἀνεπτυγμένοι δὲ τὴν ἡλικίαν ἄνθρωποι, ἂν καὶ εἰς ὀλιγώτερον βεβαίως βαθμὸν, ὑπόκεινται ὡσαύτως εἰς τὴν ἐπίδρασιν τοῦ παραδείγματος τῶν μεθ' ὧν ἀναστρέφον-

ται προσώπων. Ἐν τε τῷ ἀγαθῷ λοιπὸν καὶ ἐν τῷ πονηρῷ ἡ ἐλευθερία τῆς τοῦ ἀνθρώπου θελήσεως περιορίζεται διὰ φυσικῶν ἐπιδράσεων καὶ διὰ τῆς πρὸς τὸ μιμεῖσθαι ῥοπῆς. Ἄλλ' εἶνε τοῦτο λόγος ἱκανός, ὅπως ἀρνηθῶμεν τὴν ὑπαρξίν ἐλευθέρως τοῦ ἀνθρώπου βουλήσεως, διότι τινὲς ἀπώλεσαν αὐτήν; Οὐδαμῶς. Διότι κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἠδύνατό τις νὰ ἰσχυρισθῇ ὅτι ὁ ἄνθρωπος στερεῖται τῆς ὁράσεως καὶ τῆς ἀκοῆς, ἐπεὶ δὲ ὑπάρχουσιν τινες τυφλοὶ καὶ κωφοί. Τὸ μόνον, ὅπερ δι' ἡμᾶς ἐξάγεται ἐκ τῶν ἀναμφισβητήτων περιορισμῶν τῆς ἐλευθέρως τοῦ ἀνθρώπου βουλήσεως, εἶναι τὸ γεγονός, ὅτι ὁ ἄνθρωπος διὰ τινὰς πράξεις εἴτε οὐδὲ ὅπως εἴτε ὅχι ἐντελῶς δύναται νὰ γίνη ὑπεύθυνος, καθότι κατὰ τὸν χρόνον τῆς διαπράξεως ἡ ἐλευθερία τῆς βουλήσεώς του εἴτε παντελῶς ἔλλειπεν εἴτε ἐν μέρει περιορίζετο. Αἱ δύο αὗται περιστάσεις εἶναι αἱ ἅφ' ἐνὸς μὲν καταδικάζουσιν ἅφ' ἐτέρου δὲ δικαιῶσαι τρόπον τινὰ τοὺς διώκτας τῶν μαγισσῶν. Ἡ πρώτη ἀφορμὴ πρὸς σύστασιν τῶν κατὰ τῶν μαγισσῶν δικαστηρίων τοῦ δεκάτου πέμπτου, δεκάτου ἑκτοῦ καὶ δεκάτου ἐβδόμου αἰῶνος ἦτο τὸ ἐξῆς χωρίον τοῦ γ'. βιβλίου τοῦ Μωϋσέως: „Καὶ ἀνὴρ ἢ γυνὴ ὅς ἂν γένηται αὐτῶν ἐγγαστρίμυθος ἢ ἐπαοιδὸς θανάτῳ θανατούσθωσαν ἀμφότεροι. Λίθοις λιθοβήσατε αὐτούς, ἐνοχοὶ εἰσι.“ Κατὰ τὴν ἑλληνικὴν καὶ ῥωμαϊκὴν ἀρχαιότητα ὁ λαὸς ἐπίστευεν εἰς τοὺς μάγους, ἀλλ' ἐθεώρει αὐτοὺς ἐνθέους, τοῦτ' ἐστὶ θεοῦ πνεύματος ἐμφορουμένους, καὶ ἐτίμα αὐτούς, διότι τοὺς ἐφοβεῖτο. Ὁ θεὸς τοῦ Ἀδου ἦτο ἀδελφὸς καὶ οὐχὶ ἐχθρὸς τοῦ οὐρανοῦ θεοῦ. Κατὰ τὸν μεσαίωνα τοῦναντίον οἱ ἄνθρωποι εἶχον ἐπιστρέψῃ

εἰς τὰ ἀρχαῖα διδάγματα τῶν Περσῶν, κατὰ τὰ ὁποῖα ὁ θεὸς τοῦ φωτὸς ἀντιπαρετίθετο ὡς ἄσπονδος ἐχθρὸς πρὸς τὸν θεὸν τοῦ σκότους. Ὁ Σαταῖν εἶνε ὁ ἀδιάλλακτος ἐχθρὸς τοῦ Θεοῦ. Ὅτι ὁ Σατανᾶς ζῇ καὶ ἐνεργεῖ, ὀφείλεται εἰς τὴν θέλησιν τοῦ ἰσχυροτέρου Θεοῦ, ὅστις ἐπιτρέπει εἰς τὸν ἀμείλικτον ἐχθρόν του, νὰ θηρεύῃ ὁπαδοὺς ἐπὶ τῆς γῆς, διότι τοιουτοτρόπως οἱ ἄνθρωποι δύνανται νὰ φανῶσιν ἄξιοι τῆς θείας ἀγάπης, ἀνθιστάμενοι εἰς τὰς ἐνέδρας καὶ τοὺς πειρασμοὺς τοῦ πονηροῦ. Τοιουτοτρόπως ἀγωνίζονται περὶ τῆς κατοχῆς τῶν βροτῶν αἱ οὐράνιοι στρατιαὶ δεινὸν ἀγῶνα πρὸς τὰ καταχθόνια τάγματα, ἐκάστου ἀνθρώπου ἔχοντος ἴδιον φύλακα καὶ προστάτην ἄγγελον καὶ ἴδιον πονηρὸν δαίμονα, οἵτινες διαμάχονται πρὸς ἀλλήλους καὶ διαμφισβητοῦσι τὴν κατοχὴν τοῦ ἀνθρώπου· καθ' ὅσον δὲ ὁ ἄνθρωπος διὰ τῆς ἐλευθερίας αὐτοῦ θελήσεως ἄλλοτε μὲν κλίνει πρὸς τὸ ἀγαθὸν ἄλλοτε δὲ πρὸς τὸ πονηρὸν πνεῦμα, ὑπερισχέει ἐκάστοτε τὸ ἕτερον τοῦ ἐτέρου τῶν πνευμάτων. Ὁ Θεὸς ἐν τῇ δικαιοσύνῃ αὐτοῦ ἀπένειμεν ἴσας δυνάμεις καὶ μέσα εἰς τε τοὺς πονηροὺς δαίμονας καὶ εἰς τοὺς προστάτας ἀγγέλους· ἐκάτερος αὐτῶν δύναται νὰ γείνῃ κύριος τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἂν ὁ ἄνθρωπος δὲν ἀμυνθῇ καὶ ὀντιστῇ ἐγκαίρως εἰς τοὺς πειρασμοὺς καὶ τὰς ἐνέδρας τοῦ πονηροῦ, τὸ ἀγαθὸν πνεῦμα ἀποχωρεῖ ἡττημένον· ὁ πονηρὸς δαίμων καταλαμβάνει τὸν ἄνθρωπον, καὶ ὁ δαιμονιολήπτης „ὁ δαιμονισμένος“ διὰ μόνου τοῦ θανάτου δύναται νὰ ἐλευθερωθῇ, ἂν ὁ ἐξορκισμὸς δὲν κατορθώσῃ νὰ ἀπαλλάξῃ αὐτὸν ἀπὸ τοῦ καταχθονίου δεσπύτου.

Τοιουτοτρόπως ὁ ἐξορκισμὸς, ὅστις διὰ τῶν φοβερωτάτων τοῦ θύματος βασάνων καθιστᾷ εἰς τὸν δαίμονα ἀνιερὰν καὶ ἀηδῇ τὴν περαιτέρω ἐν αὐτῷ διαμονήν, γίνεται εὐεργετικὸν καὶ φιλάνθρωπον ἔργον· ἡ ἐπὶ τῆς πυρᾶς ἀνθρωποκτονία γίνεται θεάρεστος πράξις, διότι δι' ἀμφοτέρων ἐκδιώκεται τὸ πονηρὸν πνεῦμα ἐκ τοῦ δυστυχοῦς θύματος.

Ἀλλ' ἡ ἄμεσος κατοχὴ δὲν εἶνε τὸ μόνον ἔπλον τοῦ Σατανᾶ· εἶνε προσέτι ὁ πειραστὴς, ὅστις δύναται νὰ προσλαμβάνῃ τὰς διαφορωτάτας καὶ ποικιλωτάτας μορφάς. Εἶναι δὲ λίαν εὐνόητον ὅτι ὁ διηνεκὴς καὶ ἀκατάπαυστος ἐκεῖνος φόβος τῶν ἀνθρώπων, μήπως ὁ κακὸς των δαίμων ὑπερισχύσῃ τοῦ φύλακος ἀγγέλου, ἐνέβαλλεν αὐτοὺς εὐκόλως εἰς κατάστασιν πνευματικῆς ταραχῆς, ἣτις ἐγέννα ἐν αὐτοῖς τὰς παραδοξοτάτας τῶν αἰσθησέων ἀπάτας καὶ φαντασιοκοπίας.

Ὁ δαίμων πλησιάζει πρὸς τὸ θῦμά του ὑπὸ μορφήν ἐπαγωγὸν καὶ δελεαστικὴν, μὲ τὰς λαμπροτέρας ὑποσχέσεις, διότι πρόκειται νὰ λάβῃ μὲ τὸ ἴδιον τοῦ θύματος αἷμα ὑπογεγραμμένον „συμβόλαιον“, δι' οὗ παραδίδεται ὁ ἄνθρωπος δι' ὅλους τοὺς αἰῶνας εἰς τὸν Ἄδην καὶ ὑποχρεοῦται ἐν ἔσῳ ζῇ νὰ λαμβάνῃ μέρος ἐν ὧρα νυκτὸς σκοτεινῆς καὶ ὀμίχλωδους εἰς τὰ „σάββατα τῶν μαγισσῶν“, ἀπαράλλακτα ὅπως οἱ εὐσεβεῖς ἐπισκέπτονται τοὺς ναοὺς τοῦ Ὑψίστου.

Ὁ „δαιμονισμένος“ ἐθεωρεῖτο πάντοτε ὡς δυστυχὴς ἄνθρωπος, πρὸς τὸν ὁποῖον πάντες ἡσθάνοντο συμπάθειαν καὶ οἶκτον καὶ τὸν ὁποῖον διὰ τῶν ἐξορκισμῶν καὶ τοῦ θανάτου προσεπάθουν νὰ ἐλευθερώσωσιν ἀπὸ τῆς τυραννείας τοῦ πονηροῦ· ἐνῶ ἂν ἐναντίας ὁ „μάγος“ ἦτο ὁ ἄσπονδος ἐχθρὸς τῆς ἀνθρωπότητος, ὁ λύκος μεταμορφωμένος εἰς πρόβατον, τὸν ὁποῖον ἀνηλεῶς καὶ ἀνοικτιρμόνως κατεδίωκον πάντες μέχρις ἐξοντώσεως, ὅπως ἡ Γραφή προσέτασεν.

Ἡ μάγισσα εἶνε γέννημα τῆς δυστυχίας, τῶν βασάνων καὶ τῶν θλίψεων, αἵτινες καὶ σήμερον ἐτι ἐπιφέρουσι τόσον συχνάκις βαρυθυμίαν καὶ παραφροσύνην — ὁλοσχερῶς ἐκ τοῦ

πνεύματος τῆς ἐποχῆς ἐξαρτώμενα στάδια ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ παθήματος.

Ἄς ἐξετάσωμεν ἤδη, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐρευνῶν ἡμῶν ἐπὶ τῶν δικαστηρίων ἐκεῖνων, ἐν οἷς ἐδικάζοντο αἱ μάγισσαι, τίνι τρόπῳ συνήθως ἐγίνοντο τὰ συμβόλαια ἐκεῖνα μὲ τὸν διάβολον:

Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἦσαν γυναῖκες, πολλάκις δὲ καὶ παῖδιά, ἅτινα αἰφνιδίως, εἴτε ἀφ' ἑαυτῶν ἀπροσδοκῆτως εἴτε δι' ἐπικλήσεως καὶ ἐξορκισμοῦ τοῦ πονηροῦ πνεύματος, ἐβλεπον πρὸ τῶν ὀμμάτων αὐτῶν παρουσιαζόμενον τὸν διάβολον ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἐκείνην μορφήν, ὅφ' ἦν ἐκ νεαρᾶς αὐτῶν ἡλικίας ἐβλεπον καὶ ἤκουον αὐτὸν περιγραφόμενον καὶ παριστάνομενον. Παρουσιάζετο δὲ εἴτε δι' ἀνοικτῆς τινος θύρας εἰσερχόμενος εἴτε ἀμέσως ἐκ τοῦ ἐδάφους ἀνακύπτων, καὶ ἤρχιζεν ἀμέσως νὰ ὑπισχνῆται πᾶν ὅτι εἰς τὸ θῦμά του ἦτο τὰ μάλιστα εὐκταῖον καὶ ποθητόν: ὑγίαν, πλοῦτον, ἔρωτα — ἀλλὰ μόνον ὑπὸ τὸν ὅρον, νὰ ἀπαρνηθῇ τὸν Θεὸν καὶ νὰ παραδοθῇ εἰς τὸν διάβολον. Ἐνταῦθα ἔχομεν πρὸ ἡμῶν γυναῖκα νευροπαθῆ, ἣτις ἐν τῇ ἐξάψει καὶ τῷ ἐρεθισμῷ τῶν νεύρων τῆς ἀλλοφρονεῖ καὶ ὑπόκειται εἰς ἀπάτας τῶν αἰσθησέων, ἀναλόγους μὲ τὸν κύκλον τῶν ἰδεῶν τῆς καὶ τὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς τῆς, εἰς τὴν ὁποίαν δηλαδὴ αἱ νοσοῦσαι αἰσθησεῖς παρουσιάζουσι ζωήρας τὰς εἰκόνας ἐκεῖνας, ὅφ' ὧν κατεῖχετο καὶ ἐν ὑγίᾳ ἐτι καταστάσει ἡ ἐξεγερθεμένη καὶ ἐξηγμένη φαντασία τῆς. — Ὁ δαίμων δὲν ἀρνεῖται τὴν ἐκ τοῦ Ἄδου καταγωγὴν του, ἀλλὰ τούναντίον καυχᾶται ἐπ' αὐτῇ· μεταχειρίζεται δὲ πάντα τὰ δυνατὰ μέσα ὅπως προσελκύσῃ τὸ θῦμά του. Οὕτω π. χ. ἐπαινεῖ πολλάκις τὸν Θεόν, συνιστᾷ ἀποδημίας εἰς προσκύνησιν ἁγίων τόπων, ἱεροτελεστίας ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῶν ψυχῶν τεθνεώτων, μνημόσυνα καὶ τὰ τοιαῦτα. Ἀκριβῶς τὰ αὐτὰ φαινόμενα, ἡ παρεμφερὴς τοῦτοις, παρατηροῦμεν καὶ εἰς τοὺς νευροπαθεῖς τῶν ἡμετέρων χρόνων, ὡσάκις καταλαμβάνονται ὑπὸ ἀλλοφροσύνης καὶ ἀπάτης τῶν αἰσθησέων.

Ἀφ' οὗ ὁ διάβολος ἀναγγεῖλη τὸ ὄνομά του, τὸ ὁποῖον συνήθως εἶνε τὸ ὄνομα συγγενοῦς τινος τοῦ δαιμονιολήπτου, βαπτίζει τὸ θῦμά του ἐπιθέτων αὐτῷ τὸ ὄνομα ἁγίου τινός. Ἀκολούθως σημειοῖ αὐτὸ διὰ τῆς χειρὸς ἐπὶ τοῦ βραχίονος ἢ τοῦ μετώπου ἢ τοῦ ὠτός, καὶ τὸ μέρος ἐκεῖνο τοῦ σώματος, τὸ ὁποῖον ἔθιξε διὰ τῆς χειρὸς του, γίνεται ἀμέσως ἀναισθητὸν καὶ ἄτρωτον. Ἐπὶ τέλους δὲ διατάσσει τὴν μάγισσαν νὰ ὑπογράψῃ τὸ συμβόλαιον, τὸ ὁποῖον ἐκεῖνος κατόπιν σημειώνει μὲ τοὺς γαμφοὺς τοῦ ὄνυχος.

Πολλάκις ὁ διάβολος δὲν ἐκτελεῖ τὰς ὑποσχέσεις του, τὰ δὲ χρυσᾶ νομίσματα καὶ τὰ πολύτιμα κειμήλια μεταβάλλονται συχνάκις, μόνις ὁ διάβολος γίνῃ ἄφαντος, εἰς ξηρὰ φύλλα, πέτρας, ξύλα καὶ ἐνίοτε ἐτι χειρότερα πράγματα. Αἱ αὐταὶ ἀκριβῶς ἀπάται τῶν αἰσθησέων παρουσιάζονται ἀκόμη καὶ σήμερον εἰς πολλοὺς νευροπαθεῖς ἢ παράφρονες, οἵτινες μετὰ τινὰ παροξυσμὸν βλέπουσι τοὺς ὑποτιθεμένους θησαυροὺς των μεταβαλλομένους εἰς ἀσήμαντα καὶ εὐτελεῖ ἀντικείμενα.

Ὁ διάβολος δὲν παρουσιάζεται πάντοτε ὑπὸ τὴν αὐτὴν μορφήν. Εἰς τὸν ἅγιον ἐμφανίζεται ἐν σχήματι ἡδυπαθοῦς καλλονῆς, εἰς τὴν εὐλαβῇ μοναχὴν ὡς ἐρημίτης. Τὸ οὐσιωδέστατον τῶν μέχρι τοῦδε ῥηθέντων εἶνε ὅτι ἡ μάγισσα ἢ ἀκριβέστερον εἰπεῖν ἡ δαιμονομανία, ὡς πᾶσα ἄλλη φρενοβλάβεια, ἤρξατο μὲ παντὸς εἶδους ἀπάτας τῶν αἰσθησέων, αἵτινες ἀπαράλλακτα ὅπως σήμερον μεταβάλλονται καὶ τροποποιοῦνται συμφώνως πρὸς τὸν κύκλον τῶν ἰδεῶν,

πρὸς τὴν κοινωνικὴν θέσιν καὶ τὴν πνευματικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ νοσοῦντος.

Ἡ μάγισσα ὤφειλεν εἰς τὸν δαίμονά της ὑπακοὴν καὶ ἐνὴργει διὰ λογαριασμόν του, προφητεύουσα καὶ μαγεύουσα. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον τοῦ μαγεύειν ὁ διάβολος ἐδίδεν εἰς τὸ θυμὸν του κόνιν τινα μαγικὴν, ἣτις μιγνυμένη μετὰ τῆς τροφῆς ἐνὸς ἀνθρώπου, ἐπέφερον ἀμέσως τὸν αἰφνῆδιον ἢ βραδὺν αὐτοῦ θάνατον. Σκορπίζουσα τὴν κόνιν ταύτην ἡ μάγισσα ἠδύνατο νὰ θανατώσῃ τοὺς διαβάτας· νὰ ἐξολοθρεύσῃ ὀλοκλήρους ἀγροὺς μὲ κάμπας, σκώληκας, χελώνας καὶ ὄφεις, ἀπαγγέλλουσα ἐπὶ τὴν τινα ἡ μαγικὴν ῥῆσιν, οἷα π. χ. ἡ ἐξῆς: „Ἰὼθ, ἀγλαναβαρὼθ ελ ἀβιελ ενα θιελ ἀμασι σιδερνελ γαῦες φολονια ελια ἰσχυρὸς ἀθάνατος ὑμᾶς ελι μεσσίας“. Ἡ κόνις, ἥτις εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἀμύητων ἦτο παντελῶς ἀνεπιβλαβής, παρεσκευάζετο ἐκ πτωμάτων μικρῶν παιδιῶν καὶ ζωμῶν χελώνης. Καὶ ἀκριβῶς τὸ μὴ ἐπιβλαβὲς τῆς κόνεως ἐθεωρεῖτο ὑπὸ τῶν δικαστῶν ὡς ἐπιβαρυντικὸν τεκμήριον περὶ τῆς ἐνοχῆς τῶν κατηγορουμένων.

Ὅσοι ἐνόμιζον ἑαυτοὺς μαγευμένους, ἐσπευδον συνήθως νὰ ὑποβληθῶσιν εἰς τοὺς ἐξορκισμοὺς ἐνὸς οἰοῦντος μοναχοῦ ἐκ τοῦ τάγματός τῶν Ἱησοῦϊτῶν, Καπουκίνων, ἢ Δομινικανῶν, οἵτινες ὀρισμένους τινὰς τύπους εὐχῶν ὀγκώδη ἀποτελοῦντας τόμον ἐκ τετρακοσίων σελίδων περιάγοντες καὶ πωλοῦντες καὶ καπηλεύοντες ἐξεμεταλλεύοντο λίαν ἐπικερδῶς τὴν ἀμάθειαν καὶ δεισιδαιμονίαν τοῦ πλήθους. Τὸ κάλλιστόν ὅμως καὶ συνηθέστατον ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ ἦτο ἡ ἀνίχνευσις καὶ καταδίωξις τοῦ αὐτουργοῦ τῆς μάγείας. Πρὸς ἀνεύρεσιν καὶ ἀναγνώρισιν αὐτοῦ μετεχειρίζοντο τὸ ἐξῆς ἀσφαλέςτατον μέσον: ἔβραζον ἐγγέλεις ἐντὸς καινουργῶς πηλίνου ἀγγείου ἐπὶ δρυῖν ξύλων. Ὁ πρῶτος ἀνθρώπος, ὅστις παρουσιάζετο κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς πράξεως ταύτης, ἐθεωρεῖτο μετὰ βεβαιότητος ὡς ὁ αὐτουργὸς τοῦ ἐγκλήματος καὶ κατηγορεῖτο ἀμέσως, ἄνευ περαιτέρω ἐρευνῶν καὶ ἀνακρίσεων, ἐπὶ μάγείᾳ. Ὁ μάγος ἢ ἡ μάγισσα ἠδύνατο νὰ ἀπαλλάττῃ πάλιν τῆς ἐπώδης τὸν μαγευμένον, ἐπικαλουμένη τὸν διάβολον καὶ ἐμβαπτίζουσα μίαν λίτραν ἄρτου ἐντὸς ἡγιασμένου ὕδατος(!).

Ὁ μάγος αὐτὸς ἢ μᾶλλον ἡ μάγισσα (διότι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἦσαν γυναῖκες αἱ ἐκλεκταὶ τοῦ διαβόλου), οὐδόλως εὐρίσκετο εἰς εὐάρεστον καὶ ἐπίζηλον θέσιν. Ὅχι μόνον ἐφεύδοντο πολλάκις τῶν ἐλπίδων καὶ ἡπατῶντο ἐν ταῖς προσδοκίαις αὐτῶν παρὰ τοῦ δαίμονός των, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἐλαχίστην πολλάκις ἀπειθείαν καὶ παρακοὴν ἐτύποντο καὶ ἐμαστιζόντο ὑπ' αὐτοῦ. Πολλάκις μάλιστα ὁ διάβολος εἰσῆρχετο εἰς τὸ θυμὸν του, προὔξενε εἰς αὐτὸ τρομερωτάτους σπασμούς καὶ ἐξέφερε διὰ τοῦ στόματός του τὰς φοβερωτάτας κατὰ τοῦ Θεοῦ βλασφημίας. Τοῦτο συνέβαινε συχνότατα κατὰ τοὺς ἐξορκισμοὺς. Ἡ δυστυχὴς γυνὴ συνεστρέφετο ὑπὸ τοὺς φρικιδεστάτους σπασμούς, οἱ ἀντίχειρες συνεσπῶντο καὶ ἐστερεοῦντο εἰς τὴν κεκλεισμένην χεῖρα ἀδιασπᾶστος, ὁ σατανᾶς διέστρεψε καὶ παρεμόρφου τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ προσώπου της, ἐξέπεμπε φοβερωτάτας κραυγὰς, ἐκ τοῦ στόματός της ἐξήρχετο ἄφρος, καὶ ἐνῶ ἡ δαιμονιόλητος κατελαμβάνετο ὑπὸ ἑμετοῦ, διεξέφευγεν ὁ διάβολος διὰ τοῦ στόματός της. Ἄλλοτε πάλιν ἐτελείωνεν ἡ ὅλη σκηνή, καθ' ἣν στιγμὴν ἡ ἀσθενὴς ἐζήτει νὰ κατακρημνισθῇ ἀπὸ τοῦ παραθύρου. Τοιαῦται σκηναὶ συνέβαινον συνήθως συχνότερον κατὰ τὴν θείαν λειτουργίαν.

Ὡς ἀνωτέρω ὑπενίχθημεν, ὁ διάβολος συνήθριζε τοὺς πιστοὺς αὐτοῦ ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν κατὰ τὸ „Σάββατον“,

καθ' ὃ παρῶδουντο αἱ θρησκευτικαὶ ἱεροτελεστίαι. Τὸ μικρὸν „Σάββατον“ ἦτο διὰ τοὺς δαίμονας μικρὰς τινος περιοχῆς, τὸ δὲ μέγα „Σάββατον“ διὰ τοὺς δαίμονας ὀλοκλήρου ἐπαρχίας. Ἡ ἑορτὴ αὕτη ἐτελεῖτο ἐν ἀποκέντρῳ τινὶ καὶ ἐρήμῳ χώρᾳ, οἷον ἐν τινὶ δρυμῷ, ἐν τινὶ ἐρήμῳ κοιμητηρίῳ ἢ μοναστηρίῳ ἢ ὑπὸ τινα ἀγγόνην. Ἐκ τῶν καπνοδοχῶν προκύπτουσαι καὶ ἱπεύουσαι ἐπὶ μακρῶν σαρώθρων συνέρχονται τῇ διαταγῇ τοῦ διαβόλου ἀπανταχόθεν αἱ μάγισσαι, ἀφοῦ προηγουμένως τρίψασαι τὰ μέλη μὲ ἀλοιφήν τινα ἐκ πιμελῆς πτωμάτων καὶ ρίζης μανδραγόρου προσεκτήσαντο τὴν ἱκανότητα τῆς διὰ τῶν ἀέρων πτήσεως. — Σήμερον ἐπικρατεῖ ἡ γνώμη, ὅτι ἡ ἀλοιφή ἐκείνη κατεσκευάζετο ἐκ τοῦ ὀποῦ τοῦ δηλητηριώδους στρύχνου, τῆς ρίζης μανδραγόρου καὶ τοῦ μανικοῦ στρύχνου, τὰ ὅποια παράγουσιν ἰδίως συναφεῖς καὶ ἐπὶ μακρὸν διαρκούσας ἀπάτας τῶν αἰσθήσεων.

Ἄμα τῇ ἀφίξει της εἰς τὸν τόπον, ἐν ᾧ ἔμελλε νὰ τελεσθῇ ἡ ἑορτή, ὤφειλεν ἡ μάγισσα κατὰ πρῶτον νὰ ἐπιδείξῃ τὸ διαβολικὸν της σημεῖον καὶ νὰ προσκυνήσῃ δι' ὑποκλίσεως ἐκ τῶν ὀπισθεν τὸν διάβολον, ὅστις προήδρευε τῆς ὁμηγύρεως. Ὁ πρόεδρος οὗτος ἄλλοτε μὲν εἶχε τὴν μορφήν τέρατος μὲ κεφαλὴν καὶ πόδας τράγου, μὲ ὑπερμεγέθη οὐρὰν καὶ πτέρυγας νυκτερίδος, ἄλλοτε δέ, κατὰ τὴν ἰδιάζουσαν ἐκάστοτε φύσιν τοῦ ἄλλοφρονοῦντος ἀσθενοῦς, τὴν μορφήν ἡμιόνου ἢ μελαίνης γαλῆς ἢ καὶ κυπαρίσσου. Μετὰ τὴν ἐπίσημον ἀπάρνησιν τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἁγίων, ὠρκίζοντο ἐκ νέου αἱ μάγισσαι πίστιν καὶ ὑποταγὴν εἰς τὸν διάβολον, ἐπάτουν μὲ τοὺς πόδας ἐπὶ τινος σταυροῦ, παρῶδουν τὸ βάπτισμα, ὠρχοῦντο ἀνά δύο, μὲ τὴν ῥάχιν ἐστραμμένας πρὸς ἀλλήλας, καὶ τέλος παρεδίδοντο εἰς βδελυρὰν καὶ ἀποτρόπαιον εὐωχίαν. Ἀφοῦ δὲ μετὰ ταῦτα παρῶδουν καὶ τὴν θείαν λειτουργίαν, ἐχόρευον ἄδουσαι (συνήθη ἄσματα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης) καθ' ὅλην τὴν νύκτα, μέχρι οὗ νὰ φωνήσῃ ὁ ἀλέκτωρ. Ἀκολούθως ἐπέβαινον ἐπὶ τῶν ξύλων τῶν σαρώθρων καὶ ἐπανήρχοντο οἴκαδε, ἐπιπύπτουσαι ἐνίοτε καθ' ὁδὸν ἐπὶ τῶν ἀγρῶν καὶ τῶν οἰκιῶν τῶν ἐχθρῶν των. Ἄν τινες ἐξ αὐτῶν εἶχον νὰ διανύσωσι μακρὰν ὁδὸν μέχρι τῆς οἰκίας των, μετεμορφοῦντο εἰς οἶον δῆποτε ζῶον, ὅπως ἐπανεέλθωσιν οἴκαδε ἀπαρατήρητοι.

Ἐνῶ ἂφ' ἐνὸς φαίνεται ἀπίστευτον, ὅτι οἱ καταλαμβανόμενοι ὑπὸ τῆς κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ἐπιδημικῆς ταύτης νόσου ἔλεγον ἐν τῇ παραφροσύνῃ αὐτῶν τοιαῦτα πράγματα, ἂφ' ἐτέρου εἶνε αὐτόχρημα ἀκατανόητον, πῶς εὐρέθησαν δικαστήρια καὶ δικασταί, οἵτινες ἐξήσκουν κατὰ τῶν δυστυχῶν ἐκείνων τοσούτῳ φρικιδῇ ἀπανθρωπίαν καὶ σκληρότητα, οἷαν μόλις δύναται τις νὰ φαντασθῇ.

Ἡ μάγεία ἦτο ἰδιαίτερόν τι κακούργημα, ὅπερ ἔθετεν εἰς τὴν διάθεσιν τῶν δικαστηρίων ἐξαιρετικὰ μέσα, τὰ ὅποια ἐπὶ τῇ βάσει διατάγματός τινος τοῦ Πάπα Ἰννοκεντίου Γ. δὲν ἐπέτρεπον εἰς τοὺς κατηγορουμένους νὰ ἔχωσι συνήγορον. Τὰ δικαστήρια συνίσταντο ἢ ἐκ λαϊκῶν μόνον, ἢ μόνον ἐκ κληρικῶν, ἢ ἐκ λαϊκῶν καὶ κληρικῶν συγχρόνως.

Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον κατεμνησθύνοντο αἱ μάγισσαι ὑπὸ τῶν ἰδίων αὐτῶν συγγενῶν: „Ἐίδον αὐτὴν ὑποβατοῦσαν: τὸ παιδίον τῆς γείτονος, τὸ ὅποιον ἡ ἐπὶ μάγείᾳ ὑποπτος μόλις εἶχεν ἐπισκεφθῇ, ἀπέθανε· εἰς τὰ κτήνη ἐνέσκηψεν ἐπιδημικὴ νόσος· ἡ χάλαζα ἐξωλόθρευσεν τοὺς ἀγροὺς· ἡ κατηγορουμένη κατελήφθη ὑπὸ σπασμῶν, καθ' οὓς ἐξήρχετο ἄφρος ἐκ τοῦ στόματός της, καὶ τὸ σῶμά της σπασμωδικῶς κινούμενον ἐλάμβανε τὰ μᾶλλον ἀσυνήθη καὶ παράδοξα σχήματα.“

Ἦδη ἤρχοντο οἱ ἀνακριταὶ νὰ ἐξετάζωσι τὰς ἐνδείξεις.

ΗΜΕΡΑ ΑΝΑΠΑΥΣΕΩΣ.

Είκον ὑπὸ Α. Delobbe.

Ὁνόματα ἐθνικά (μὴ χριστιανικά), ὡχρότης τοῦ προσώπου, ἀκαθαρσία τοῦ σώματος (ἥτις ἐνομιζέτο προερχομένη ἐκ τῶν πολλῶν πρὸς μεταμόρφωσιν μαγικῶν ἐντριβῶν), τὸ φύλον (ἐπὶ 1000 μαγισσῶν εὐρίσκετο εἰς μόλις μάγος), ἀλλόκοτος ἐνδυμασία, ἦσαν ἐνδείξεις ὑποπτοὶ καὶ τεκμήρια ἐνοχῆς. Ἀμέσως ἐφυλακίζετο ἡ κατηγορουμένη καὶ μάλιστα συνελαμβάνετο ἐκ τῶν ὀπισθεν, διότι οἱ ἐκτελεστοὶ τῆς ἀποφάσεως ἐφοβοῦντο τὴν μαγικὴν κόνιν ἢ ἄλλο τι μαγικὸν φάρμακον, ὅπερ ἡ καταδικασθεῖσα ἠδύνατο νὰ ἐκσφενδονίσῃ κατ' αὐτῶν.

Ἡ δυστυχὴς γυνὴ ἐνεκλείετο εἰς τὸ φοβερώτερον δεσμωτήριον καὶ ὑπεβάλλετο εἰς τὰς τρομερώτερας βασάνους. Ὁ υἱὸς ἠδύνατο νὰ μαρτυρήσῃ κατὰ τοῦ πατρὸς, ὁ σύζυγος κατὰ τῆς συζύγου. Καὶ κατὰ τὰς κυριακὰς ἀκόμη ἐλάμβανε χώραν ἡ διαδικασία. Οἰαδήποτε γυνὴ εἶχε τὸ δυστύχημα νὰ θεωρηθῇ ὡς μάγισσα, ἀπεκεφαλίζετο, ἐβράζετο, ἐθάπτετο ζωντανή, ἢ ἀπηγχονίζετο καὶ εἶτα ἐκαίετο, ἄνευ ἀποδείξεων, ἄνευ ὁμολογίας, συχνάκις μάλιστα πρὶν τὰς προφανεῖς ἀποδείξεις ἀθωότητος. Παραδείγματος χάριν, γυνὴ τις κατηγορεῖται ὅτι ἐξέθαψε νεωστὶ ἀποθανόν παιδίον καὶ μετεχειρίσθη τὸ πτώμα πρὸς μαγικοὺς σκοπούς. Τῇ προτάσει τοῦ ἀνδρὸς ἀνοίγεται ὁ τάφος καὶ τὸ παιδίον εὐρίσκεται ἄθικτον. Οἱ δικασταὶ ἐξηγοῦσι τὴν παρουσίαν τοῦ πτώματος ὡς ἀπάτην τοῦ σατανᾶ καὶ ἡ κατηγορουμένη καίεται ζωντανή. Ἐν Γερμανίᾳ ἦτο ἐν χρήσει ἡ διὰ τοῦ ὕδατος δοκιμή: ἡ κατηγορουμένη ἐρρίπτετο εἰς τὸ ὕδωρ, καὶ ἂν μὲν ἐβυθίζετο, ἀπέθνησκεν ἀθῶα· ἂν ὅμως ἔμενεν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ὕδατος, ἐξήγετο καὶ ἐκαίετο ζῶσα. Ἐν Γαλλίᾳ ἐζήτουν γὰρ εὐρωσιν ἐπὶ τοῦ σώματος τῆς κατηγορουμένης τὸ διαβολικὸν σημεῖον, δηλαδή τὸ μέρος ἐκεῖνο τοῦ σώματος ὅπερ διὰ τῆς ἐπαφῆς τοῦ διαβόλου ἐγείνεν ἀναισθητον καὶ ἄτρωτον. Πρὸς τοῦτο διετρύπων τὸ σῶμα τῆς δυστυχοῦς γυναικὸς εἰς διάφορα μέρη. Θὰ ἴδωμεν κατωτέρω ὅτι τὸ ἀναισθητον τοῦτο μέρος τοῦ σώματος σχεδὸν πάντοτε ἀνευρίσκετο.

Πολλάκις μὲν οἱ ἀσθενεῖς, ἐν καταστάσει ἀλλοφροσύνης, ἐξωμολογοῦντο ἅψ' ἐαυτῶν ἀμέσως, ἄλλως ἐξηγάγαζον αὐτοὺς διὰ τῶν σκληροτέρων καὶ φρικωδεστέρων βασάνων καὶ στρεβλώσεων νὰ ὁμολογήσωσιν ἐαυτοὺς ἐνόχους, πολλάκις δὲ μετὰ μακρότατον μόλις χρόνον. Οἱ ὁμολογοῦντες ἐαυτοὺς ἐνόχους ἦσαν βέβαιοι ὅτι θὰ ἀποθάνωσι τὸν διὰ πυρὸς θάνατον, ἐκ τούτου δὲ δύναται τις νὰ ἐννοήσῃ πόσον σκληρὰς βασάνους ὑπέφερον τὰ θύματα ταῦτα τῆς „δικαιοσύνης“, μέχρις οὗ ὁμολογήσωσι. Πολλοὶ ὅμως εὐρίσκοντο πραγματικῶς εἰς ἀναισθησίαν, διότι ἡ νόσος αὕτη, ἐξ ἧς ὑπέφερον, καθίστα αὐτοὺς ἀναισθητοὺς. Τοιοῦτοι δυστυχεῖς ἐνέπιπτον κατὰ τὴν διάρκεια τῶν βασάνων εἰς εἶδος τι ἐκστάσεως, συνδιελέγοντο μετὰ τοῦ δαίμονός των, καὶ δὲν ὁμολόγουν τίποτε· τοῦτο ὀνομάζετο „ἡ μαγεῖα τῆς σιγηλότητος“.

Πολλάκις οἱ βασανιζόμενοι ὁμολογοῦν ἐν βραχεῖ διαστήματι τὴν ἐνοχὴν των, φοβούμενοι φοβερώτερας βασάνους καὶ κατήγγελλον ἄλλους συνἐνόχους, συχνάκις μέλη τῆς ἰδίας των οἰκογενείας, ἅτινα συνελαμβάνοντο ἀμέσως καὶ ὑπεβάλλοντο εἰς ὁμοίως βασάνους καὶ στρεβλώσεις.

Τοιοιουτρόπως πολλὰι μυριάδες ἀνθρώπων ἀπέθνησκον ἐπὶ τῆς πυρᾶς, ἰδίᾳ κατὰ τὸν 16^{ον} αἰῶνα, καθ' ὃν μάλιστα παρατηρεῖται τὸ σπουδαῖον γεγονός, ὅτι ἡ δαιμονομανία εἶνε κολλητικὴ, οὕτως ὥστε μία παρουσιαζομένη περίπτωσις συνεπάγεται πολλὰς ἄλλας ἐν τῇ αὐτῇ χώρᾳ, καὶ παράγει συχνάκις ἀληθεῖς ἐπιδημίας.

Μετὰ τὴν ἐνεργητικὴν ταύτην, ἐκουσίαν δαιμονομανίαν

ἔρχεται ὡς δευτέρα ἡ ἤδη μνημονευθεῖσα παθητικὴ δαιμονομανία, καθ' ἣν ὁ διάβολος, μετ' ἐπιτυχῇ μάχῃ νικήσας τὸν προστάτην τοῦ θύματος ἄγγελον, λαμβάνει κατοχὴν τῆς λείας του, ὁμιλεῖ διὰ στόματος τοῦ θύματός του καὶ ἐνεργεῖ διὰ τῶν πράξεών του, ἐνίοτε δὲ παρουσιάζεται ὑπὸ τὴν μορφήν τεθνεώτων ὅπως ἐπιτύχῃ τῶν σκοπῶν του. Τοιοῦτοι „δαιμονόληπτοι“ ὑπῆρξαν καθ' ὅλας τὰς ἐποχάς, συχνότατα ὅμως ἀνεφαίνοντο κατὰ τὸν 17^{ον} αἰῶνα.

Καὶ τὸ εἶδος τοῦτο τῆς παθητικῆς δαιμονομανίας ἔχει κολλητικὴν ἐπενέργειαν ἐπὶ τῶν περιστοιχιζόντων τὸν πάσχοντα καὶ παρουσιάζεται συνήθως εἰς μοναστήρια, ἰδίᾳ δὲ εἰς μοναστήρια καλογραιῶν, ὅπου ἡ νευρικὴ ὑπερευαισθησία καὶ ἡ πίστις εἰς τὰ θαύματα συμβαδίζουν ἐν ὅλῃ αὐτῶν τῇ ἐντάσει καὶ ἀναπτύξει. Ἡ πρώτη τοιαύτη ἐπιδημία ἀνεφάνη ἐν τινι μοναστηρίῳ τῆς Μαδρίτης· ἐννοεῖται ὅτι οἱ διάβολοι ἔφερον ὀνόματα ἰσπανίδων καλογραιῶν.

Τὰ σημεῖα τοῦ „δαιμονισμοῦ“ ἦσαν τὰ ἤδη μνημονευθέντα: κραυγαί, σπασμοί, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ σῶμα ἐλάμβανε τὰς παραδοξότερας θέσεις καὶ στάσεις, μέλαινα γλῶσσα καὶ ἐξαγωγή αὐτῆς ἐκ τοῦ στόματος. Συγχρόνως παρουσιάζοντο ἀπάται τῶν αἰσθήσεων, καὶ πάλιν οἱ διάβολοι ἔφερον ὀνόματα, εἰλημμένα ἐκ τοῦ κοινωνικοῦ ὀρίζοντος τῶν δαιμονιολήπτων. Ἐνίοτε οἱ ἀσθενεῖς καθίσταντο ἀτενεῖς καὶ ἀκίνητοι, ἐνίοτε δὲ περιεφέροντο μετὰ θαυμαστῆς εὐκαμψίας καὶ εὐκινήσιας. Ὑπείκοντες δὲ εἰς τὰς ἐμπνεύσεις τοῦ πονηροῦ, ἐβλασφῆμουν κατὰ τοῦ Θεοῦ καὶ διέπραττον ἀποτρόπαια ἔργα. Ἐνίοτε οἱ πάσχοντες ἐνέπιπτον ἐν μέσῳ τῶν σπασμῶν εἰς κατάστασιν ἀποναρκώσεως καὶ ἀκινήσιας, ἥτις διήρκει πολλάκις ἐπὶ ἡμίσειαν καὶ ἐπέκεινα ὥραν. Ἀκολούθως ἤρχιζον τὰ μέλη τοῦ σώματος, ἀλληλοδιαδόχως τὸ ἐν μετὰ τὸ ἄλλο, νὰ λαμβάνωσι τὴν προτέραν αὐτῶν εὐκινήσιαν, ἥτις ἤρχιζεν ἀπὸ τοῦ μεγάλου δακτύλου του ποδὸς καὶ προχωροῦσα ἐκ των κάτω πρὸς τὰ ἄνω διεδίδετο εἰς ὅλον τὸ σῶμα καὶ ἐτελείωνε μὲ ὁρατὴν εὐρυσιν τοῦ στήθους καὶ τοῦ λαιμοῦ.

Ὡς ἀποδείξεις περὶ τοῦ ὅτι ὁ διάβολος εἰσεχώρησεν εἰς τοὺς δυστυχεῖς τούτους, ἀναφέρονται ὑπὸ τινος περιφήμου ἐξορκιστοῦ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης τὰ ἑξῆς: 1) αἱ βλασφημίαι καὶ αἰσχρολογίαι, αἱ ὑπὸ τοσοῦτων τῶν Διαβόλων ἀφωσιωμένων ἐκφερόμεναι· 2) αἱ περιγραφαὶ τοῦ Σαββάτου, τὰς ὁποίας δίδουσιν οἱ κακοδαίμονες οὗτοι· 3) ἡ ἀποστροφή αὐτῶν ἀπὸ πάσης ἱεροτελεστίας· 4) αἱ ἀντιφάσεις, αἵτινες εἰς τοὺς λόγους καὶ εἰς τὰς πράξεις πάντων τῶν „δαιμονισμένων“ παρατηροῦνται· 5) αἱ ἀποδείξεις ὑπερανθρώπου δυνάμεως, ἃς δίδουσιν οἱ ἀσθενεῖς· 6) ἡ ἀπιθανότης περὶ τοῦ ὅτι τοσοῦτοι ἄλλως ὑγιεῖς ἄνθρωποι συγχρόνως ὑπὸ τῆς αὐτῆς „παραφροσύνης“ καταλαμβάνονται.

Ἡ ἰδέα λοιπὸν τῆς „παραφροσύνης“ παρουσιάζεται ἤδη, ἀλλ' ἡ τοῦ „δαιμονισμοῦ“ φαίνεται πιθανωτέρα.

Μόλις κατὰ τὸ ἔτος 1682 ἐκφράζεται ἡ ἀμφιβολία καὶ ἀπιθανότης περὶ τῆς ὑπάρξεως „μαγισσῶν“, „μάγων“ καὶ „δαιμονιολήπτων“ διὰ τινος διατάγματος τοῦ Κολβέρτου, ὅπερ ἐδόθη μὲν πέρας εἰς τὰς διώξεις τῶν μαγισσῶν, χωρὶς ὅμως δι' αὐτοῦ νὰ ἀρθῇ ἐντελῶς τὸ κακόν, ὅπερ προσέλαβε μόνον ἄλλας μορφὰς ἐπὶ τῇ βάσει τῶν αὐτῶν ὅρων.

Αἱ „μάγισσαι, οἱ μάγοι, οἱ δαιμονισμένοι“ ἦσαν ἄνθρωποι ἀσθενεῖς, οἵτινες ὑπέκειντο εἰς ἀπάτας τῶν αἰσθήσεων. Ἡ νόσος αὕτη ὑφίσταται ἔτι καὶ σήμερον ἐν ὅλῃ αὐτῆς τῇ πορείᾳ καὶ μὲ ὅλα αὐτῆς τὰ συμπτώματα· τὴν νόσον ταύτην ὀνομάζομεν σήμερον ὑστερικὴν ἐπιληψίαν.

Οὐδὲν διακρίνει ἐξωτερικῶς τὴν ὑστερικὴν ἀπὸ τῆς ὑγιоῦς καταστάσεως, εἰ μὴ ἐξαιρετικὴ τις ἀγάπη πρὸς τὰ ζωηρὰ χρώματα καὶ μικρὰ τις ἀκαθαρσία τοῦ σώματος(!). Δι' ἀκριβεστεράς ἐξετάσεως παρατηρεῖται ἐντελής ἀναισθησία μερῶν τινῶν τοῦ σώματος, ἐνίοτε τοῦ ἡμίσους, πολλάκις δὲ καὶ ὁλοκλήρου τοῦ σώματος: Ἐὰν κόψωμεν, τρυπήσωμεν, καύσωμεν τὰ μέρη ταῦτα τοῦ σώματος, ὁ ἀσθενὴς οὐδεμίαν αἰσθάνεται ἀλγηδὸνα(!), ἐὰν πληγώσωμεν αὐτά, αἷμα δὲν ἐξέρχεται(!). Καὶ κατὰ τὰ ἄλλα δὲ παρατηροῦμεν σήμερον εἰς τοὺς δυστυχεῖς ὑστερικοὺς τὰ αὐτὰ ἐκεῖνα φαινόμενα, τὰ ὁποῖα ἔβλεπον οἱ ἄνθρωποι κατὰ τὸν μεσαιῶνα εἰς τοὺς δαιμονισμένους.

Οἱ ὑστερικοὶ τῶν ἡμετέρων χρόνων προαισθάνονται τὴν προσπέλασιν τῆς προσβολῆς, τῆς ὁποίας προηγούνται βόμβος τῶν ὠτῶν, κεφαλαλγία, καὶ ἡ ἐκ τοῦ στομάχου μέχρι τοῦ ἐξογκουμένου λαιμοῦ ἀνάβασις ὡσεὶ σφαίρας τινός. Οἱ ἐξορκιστὰὶ ὠνόμαζον τοῦτο „ἐρεγγμὸν τῆς μαγείας“ ἡμεῖς τὸ ὀνομάζομεν σήμερον „ὑστερικὴν σφαίρωσιν“.

Ἡ ὑστερικὴ προσβολὴ παρουσιάζει διαφόρους φάσεις: ὁ ἀσθενὴς κατ' ἀρχὰς περιστρέφεται δις ἢ τρίς περὶ ἑαυτὸν, ἔπειτα κρημνίζεται κατὰ τοῦ ἐδάφους ἐκπέμπων συγχρόνως ἰσχυρὰν κραυγὴν, μὲ συνεσπασμένους τοὺς ἀντίχειρας καὶ μὲ ἀφρίζον στόμα, καὶ καταλαμβάνεται ὑπὸ νάρκης, καθ' ἣν παρατηροῦνται μόνον σπασμωδικαὶ κινήσεις ἀπὸ τῶν ποδῶν πρὸς τὸ ἐπίλοιπον σῶμα ἀνερχόμεναι, οἱ δὲ μυῶνες συστέλλονται καὶ συσπῶνται τοσοῦτον ἰσχυρῶς, ὥστε τὸ σῶμα τῆς ἀσθενοῦς ἀναγκάζεται νὰ προσλαμβάνῃ τὰς ποικιλωτάτας καὶ παραδοξοτάτας θέσεις. Εἰς τὴν νάρκην ταύτην ἐπακολουθοῦσι σπασμοὶ τῶν μελῶν καὶ τοῦ προσώπου, ἅτινα λαμβάνουσι φοβερώτατα σχήματα. Ἡ πρώτη αὕτη φάσις τελειώνει μὲ φαινόμενα ἀσφυξίας καὶ παντελοῦς ἐξαντλήσεως, τὰ ὁποῖα ὅμως μόνον ἐπὶ ὀλίγας στιγμὰς διαρκοῦσιν.

Ἀρχίζει ἀμέσως μετὰ τὴν πρώτην ἢ δευτέρα φάσιν τῶν βιαίων κινήσεων, ἣτις προεισάγεται διὰ τινῶν ἰσχυρῶν καὶ ὀξυτάτων κραυγῶν. Τὸ σῶμα ἐκσφενδονίζεται καθ' ὅλως ἀπίστευτον τρόπον εἰς τὸν ἀέρα καὶ εἰς τὰ περίξ, ἀπαράλλακτα ὅπως συνέβαινε κατὰ τὸν μεσαιῶνα μέχρι τοῦ παρελθόντος αἰῶνος εἰς τοὺς „δαιμονισμένους“.

Μετὰ ἐν περίπου πρωτόλεπτον τῆς ὥρας ἡ φάσις αὕτη τελειώνει, ἐπειδὴ τὸ σῶμα φυσικῶς τῷ λόγῳ δὲν ἀντέχει

πλέον καὶ αἱ δυνάμεις ἐξαντλοῦνται. Ἐκ νέου ἄρχονται αἱ συστολαὶ τῶν μυῶνων, δι' ὧν τὸ σῶμα λαμβάνει τὰς παροδοξοτέρας καὶ μᾶλλον ἀλλοκότους διαστροφὰς καὶ παραμορφώσεις, ἄλλοτε μὲν ἐν ὑπτίᾳ θέσει τοξοειδῶς κυρτούμενον, οὕτως ὥστε μόνον ἡ κεφαλὴ καὶ οἱ πόδες ἐγγίζουσι τὸ ἔδαφος, ἄλλοτε δὲ ἐν πρανεὶ θέσει καμπτόμενον οὕτως, ὥστε αἱ πτέρναι ἐγγίζουσι τὴν κεφαλὴν. Αἱ θέσεις αὗται καὶ τὰ σχήματα, ἅτινα λαμβάνει τὸ σῶμα κατὰ τὴν φάσιν ταύτην τῆς νόσου, μνημονεύονται συχνάκις ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν ἐξορκιστῶν. Ἐνίοτε αἱ συστολαὶ τῶν μυῶνων παρουσιάζονται μόνον εἰς τινὰ ὀρισμένα μέλη τοῦ σώματος π. χ. εἰς τὴν γλῶσσαν καὶ εἰς τὸ πρόσωπον, τοῦθ' ὅπερ ἀκριβῶς συνέβαινε καὶ εἰς πολλὰς „μαγίσσας“ καὶ „δαιμονισμένας“ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

Ἀφοῦ ἡ νόσος διανύσῃ τὰ δύο ταῦτα στάδια, ἄρχονται πλέον αἱ ἀπάται των αἰσθήσεων, αἵτινες ἀποτελοῦσι τὴν τρίτην φάσιν τῆς νόσου. Ἡ ἀσθενὴς ἐγείρεται ἀπὸ τοῦ ἐδάφους ἐν πλήρει ἐκστάσει, καθ' ἣν οὐδὲ ὅλως ἀντιλαμβάνεται τῶν ἐξωτερικῶν ἀντικειμένων, διότι αἱ αἰσθήσεις παρουσιάζουσιν αὐτῇ ἀπατηλὰ φάσματα καὶ ψευδεῖς εἰκόνας, τῶν ὁποίων τὸ περιεχόμενον εἶνε συνήθως ἀνάλογον πρὸς τὰς ἐντυπώσεις τοῦ καθημερινοῦ βίου τῆς ἀσθενοῦς καὶ πρὸς τὸν κύκλον τῶν ἰδεῶν τῆς. Αὕτη εἶνε ἡ στιγμὴ, καθ' ἣν ἡ μάγισσα, κατὰ τὴν γνώμην τῶν ἐξορκιστῶν, συνδιελέγετο μετὰ τοῦ δαίμονός της, ἐνῶ ἡ ἔννοια τῆς συνδιαλέξεως ἀπετυποῦτο ἐπὶ τοῦ προσώπου της.

Τὰ ὑστερικὰ ταῦτα πάθη καθ' ὅλας αὐτῶν τὰς φάσεις, καὶ ἰδίᾳ κατὰ τὴν τελευταίαν, εἶναι μεταδοτικὰ ἤτοι κοληθητικά· καὶ ἂν τις, ἔχων κλίσιν ἤτοι προδιάθεσιν πρὸς τὴν ἐπιληψίαν, εὔρεθῃ ἐπὶ παρουσίᾳ τῆς ἀσθενοῦς κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς προσβολῆς, ὑπάρχει μεγίστη πιθανότης ὅτι θὰ πάθῃ ἀμέσως ὁμοίαν προσβολήν. Ἐκ τούτου προέρχεται τὸ ἄλλως δυσεξήγητον φαινόμενον, ὅτι ἐκάστη δίκη μαγίσσης τινὸς συμπαρέσυρε μεθ' ἑαυτῆς τοσαῦτα πλήθη θυμάτων.

Ἡ ἐπιστήμῃ σήμερον ἔχει λύσιν διὰ τῆς φυσικῆς ὁδοῦ ὅλα τὰ αἰνίγματα ταῦτα τῆς δαιμονομανίας· τὸ σκότος τῆς δεισιδαιμονίας, εἰς τὴν ὁποίαν ἔπεσον, ὑπὸ τὰς φρικωδεστέρους βασιάνους, τοσαῦτα ἀναριθμητὰ πλήθη δυστυχῶν καὶ ἀξιοδακρύτων θυμάτων, ὑπεχώρησεν ἤδη εἰς τὸ φῶς τῆς γνώσεως. Εἶθε τὸ ἅγιον τοῦτο φῶς νὰ διασπείρῃ ταχέως τὰς ἔτι καὶ νῦν εἰς τινὰ μέρη ἐπικρατούσας σκιάς.

Αἱ γυναῖκες ἐν τοῖς δράμασι τοῦ Σαίεπφρου καὶ ἐν τῷ ποιήματι τοῦ Δάντε

ὑπὸ G. Chiarini.

(συνέχεια καὶ τέλος.)

VII.

Αἱ γυναῖκες ἐν τῷ ποιήματι τοῦ Δάντε δὲν δύνανται, ὡς ἤδη εἵπομεν, νὰ συγχριθῶσι κατὰ τὸν ἀριθμὸν καὶ τὴν ποικιλίαν πρὸς τὰς γυναῖκας τῶν δραμάτων τοῦ Σαίεπφρου. Ὀλίγα ὀνόματα ἡδυνάμην νὰ προσθίσω πρὸς τὰ ὑπ' ἐμοῦ ἤδη μνημονευθέντα ὀνόματα τῶν γυναικῶν τοῦ Δάντε· διότι, ὡς εἶπον εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, ἐνταῦθα ὁμιλῶ περὶ τῶν ἐντελῶς ἀνθρωπίνων γυναικῶν, καὶ διὰ τοῦτο ἡ Βεατρίκη, ἡ Λουκία, ἡ Λεία, ἡ Ραχήλ, ἡ Ματίλδη καὶ ἄλλα παρόμοια λαμπρὰ καὶ χαρίεντα δημιουργήματα τῆς φαντασίας τοῦ ποιητοῦ ἀποκλείονται κατ' ἀνάγκην τῆς παρουσίας μου μελέτης.

Ἄλλ' ὑπὲρνήχθημεν ὡσαύτως ὅτι, κατὰ τὴν ποικιλίαν καὶ

πραγματικότητα τῶν χαρακτήρων καὶ κατὰ τὴν δραματικὴν δύναμιν, ὁ ποιητὴς τῆς *Θείας Κωμωδίας*, οὐδόλως ὑπολείπεται τοῦ Ἀγγλοῦ ποιητοῦ.

Πρὸ παντὸς ἄλλου ἂς ἐξετάσωμεν τὴν ὑπερμεγέθη διαφορὰν μεταξὺ τῶν καλλιτεχνικῶν ὀργάνων, τῶν ὁποίων ἐκάτερος τῶν ποιητῶν διέθετεν ὅπως ἐκφράσῃ τὰς δραματικὰς αὐτοῦ δημιουργίας. Ὁ Σαίεπφρος εἶχεν εἰς τὴν διάθεσίν του τὴν σκηνήν, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἡδύνατο νὰ κινή μετὰ πληρεστάτης ἐλευθερίας τὰ πρόσωπα τῶν δραμάτων του, κάμνων αὐτὰ νὰ ὁμιλῶσι καὶ νὰ ἐνεργῶσιν ἀπαράλλακτα ὅπως ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ βίῳ ἄνευ σχεδὸν τοπικοῦ ἢ χρονικοῦ περιορισμοῦ· ὁ Δάντε δὲν εἶχεν εἰς τὴν διάθεσίν του εἰμὴ τὸν τύπον τῆς διηγήσεως κεκλεισμένον, ὡς ἐπεισόδιον, ἐντὸς ποιήματος